

Lucy Hallman Russell
Hochschule für Musik Würzburg
National Geographic Expeditions Historian

Primljeno: 02. 09. 2010.
Prihvaćeno: 09.12. 2010.

O OBNOVI STARE GLAZBE

Tijekom posljednjih pedeset godina, obnova Stare ili Rane glazbe predstavlja značajan predmet rasprave među znanstvenicima i umjetnicima-izvođačima, a njeni su putevi zarazni, iako trnoviti. Ne tako davno, teme vezane uz Staru glazbu bile su mnogima nepoznate. Novine mojeg rodnog grada u SAD objavile su da sam pjevala u *Munich „Motel“ Choir* (Minhenskom „motelskom“ zboru), jer pojam moteta nije bio općepoznat. Prečesto je moje *cebalo* zabunom postajalo *cello*, a moja profesija muziciranja na povijesnim glazbalima (*historical instruments*) jednom je preselila na „histerična glazbala“ (*hysterical instruments*).

To potiče na pomisao, da bi mnogi mogli smatrati uveseljavajućim bavljenje trilerima na čembalu, zamršenim sustavima ugađanja glazbala, neobičnom notacijom te oživljavanjem davno zaboravljene glazbe i glazbala. Ipak, u širenju Rane glazbe zabilježen je značajan uspjeh. Zapravo, proučavanje povijesti i drevnih tradicija pružilo je dubinu razumijevanja i svijesti da sve što je novo nije nužno bolje ili naprednije.

Uzmemo li u obzir da su neolitski muškarci i žene prije oko 4000-7000 godina raspolagali inteligencijom sličnom našoj, tada moramo postaviti pitanje o njihovom umjetničkom senzibilitetu. Njega demonstriraju zapanjujuće moderni idoli Ciklada, lončarstvo privlačnih uzoraka i impresivno oruđe od poliranog kamena, kao i koštane frule. Sve to danas pobuđuje naše poštovanje.

Naše veliko divljenje antičkoj Grčkoj mora također obuhvatiti protegnuti na glazbenu teoriju, terminologiju i estetiku te glazbala, kojima se mi glazbenici još uvijek svakodnevno služimo. Znakovita je činjenica, da su sve prigode, u kojima mi danas muziciramo, štovali već antički Grci prije više od 2500 godina. Platon je hvalio glazbu kao odgojno sredstvo, kojim se državnicima podučavaju redu i pravilima, dok je Aristotel prvenstveno priznavao važnost estetskog uživanja u glazbi.

Ova je rasprava izvedena kako bi se naglasila činjenica, da su ljudski senzibilitet te poštovanje prema ljepoti i glazbi univerzalni i bezvremeni, iako ne uvijek jednoliki.

Obnova zaboravljene glazbe počela je pred nepunih 300 godina osnivanjem *Academy of Ancient Music* u Londonu 1726. Bila je to prva institucija posvećena izvođenju glazbe, stare do 150 godina. 1776. još je jedna akademija nudila programe djela, starih po dvadeset godina, a danas bi se takvim stavom sastav „The Beatles“ svrstalo u kategoriju stare glazbe.

Prošlo je tek pedeset godina otkako su Frank Hubbard i William Dowd u Bostonu istraživali gradnju povijesnih čembala te nepunih 35 godina otkako je Nikolaus Harnoncourt oživio slavne i danas popularne Monteverdijeve opere. On, a s njim i veliki orguljaši-čembalisti kao što su Luigi Ferdinando Tagliavini, Kenneth Gilbert i Gustav Leonhardt, utjecali su na generacije glazbenih izvođača i dirigentata, tijekom svojih dugih i plodonosnih života, obilježenih stalnim istraživanjem, eksperimentiranjem, kao i estetskom profinjenošću.

Sa sviješću da suvremenog slušatelja mogu ganuti kompozicije, estetike i izvodilački stilovi iz najmanje tisuću godina glazbe, ustanove za glazbeno obrazovanje širom svijeta stvorile su nove studijske programe posvećene starim glazbalima i povijesnoj izvodilačkoj praksi. Znanstvenici-interpreti nastavljaju po-tragu za nepoznatim djelima koja objavljuju u kritičkim izdanjima, bacajući novo svjetlo na odnose između velikih skladatelja i onih manje poznatih.

Općenito govoreći, sve do 19. i 20. stoljeća izvodila se samo suvremena glazba, a do šezdesetih godina prošlog stoljeća, glazba svih razdoblja izvodila se više-manje načinom kako se izvodi Brahmsa. Glazbenici, koji sviraju moderna glazbala, došli su do spoznaje da je poznavanje povijesne izvodilačke prakse, glazbala i traktata neophodno glazbeniku 21. stoljeća. To opažanje predstavlja znatan izazov instrumentalistima, pjevačima i dirigentima, jer je po prvi put u glazbenom obrazovanju nužan širok raspon poznavanja stilova kako bi se svakom glazbeniku osigurala upućenost u najmanje 400-500 godina zapadnoeuropske glazbe.

Scena Rane glazbe prolazila je konstantne promjene otkako sam prvi put došla u Hrvatsku početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća kao pasionirana mlada čembalistica i povjesničarka glazbe, željna podijeliti svoje znanje s drugima. Dostupnost povijesnih glazbala, mogućnost studiranja u inozemstvu i kritička notna izdanja osnažila su novu generaciju povijesno obaviještenih glazbenih pedagoga i izvođača, a njihova je publika senzibilizirana i prijemčiva za zapanjujuću raznolikost glazbenih istančanosti i tradicija. Može se reći da Rana glazba slušatelju često pruža doživljaj novosti poput Suvremene glazbe.

Institucije dugoga vijeka, kao što su Varaždinske barokne večeri i Glazbena mladež te Festival Brežice i Festival Radovljica, postigle su zamjetnu razmjenu glazbene osvještenosti između mnogih naroda te su omogućile unapređenje u poznavanju i poštivanju raznih interpretacija kako glazbenicima, tako i publici.

Zadovoljstvo osobnog obogaćenja u suradnji s glazbenicima iz Hrvatske i drugih zemalja na unapređivanju Rane glazbe izvršilo je trajni utjecaj na moje glazbene vidike. Sviranje na instrumentima, izrađenim iz kompleta sastavnih dijelova, u staroj lođi u Grožnjanu, šetnja do veličanstvenog varaždinskog kazališta u koncertnoj toaleti s engleskim tenorom Nigelom Rogersom na nastup pred respektabilnom publikom, izvedbe orguljskih recitala na Freundtovim orguljama iz 1649. u Lepoglavi te u varaždinskom Starom Gradu, samo su neka od mojih živih sjećanja. Čembalisti iz Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Srbije, Češke i Rusije također su sudjelovali na mojim seminarima na povijesnim glazbalima minhenskog *Deutsches Museum* ili studirali kod mene na Konzervatoriju i Visokoj školi za glazbu u Würzburgu. Ti glazbenici, sa svojim širokim rasponom iskustva na području Rane glazbe, danas su priznati i vodeći profesionalci na područjima čembalizma, orguljaštva, zbornog dirigiranja, medijskih djelatnosti na radiju i televiziji te vođenja festivala.

Molim primite moje srdačne čestitke na vašim dostignućima u njegovanju uzbudljivog svijeta Rane glazbe u Hrvatskoj. Moja je iskrena želja da nastavimo zajedno dijeliti naše dobro ugođene glazbene interese i perspektive prelazeći sve granice!

(prijevod Dada Ruža)

SAŽETAK

O OBNOVI STARE GLAZBE

U ovom radu autorica razmatra univerzalnu i bezvremensku vrijednost ljepote i glazbe još od razdoblja neolita i antičke Grčke. U 18. stoljeću učinjeni su naponi za revitalizacijom glazbe stare tek 150 godina. Od sredine 20. stoljeća velik je napredak postignut u istraživanju povijesnih glazbala i izvodilačke prakse, što je danas postalo predmetom podučavanja širom svijeta. Spominjanjem značajnih interpretata Stare glazbe te osobnih iskustava u Hrvatskoj zaokružuje se ovaj kontemplativni komentar o širenju Rane glazbe.

Ključne riječi: Stara glazba, Rana glazba, povijesno obaviješteni učitelji i interpreti, povijesna izvodilačka praksa

SUMMARY

ON THE REVIVAL OF ANCIENT MUSIC

In this essay the author reflects on the universal and timeless appreciation of beauty and music since the Neolithic and Ancient Greek eras. In the 18th century attempts were made to revive music only 150 years old. Since the mid-20th century great strides in research, historical instruments and performing practices have been made, and these are now taught as specialized subjects around the world. Mention of important historical performers and personal experiences in Croatia round out this contemplative commentary on the spread of Early Music.

Key words: Ancient Music; Early Music; Historically informed teachers and players; Historical performing practices.